

INFOBLAD AUTOKRAAN EN HIJSBEWIJS

Heb je voor het bedienen van een autokraan een hijsbewijs nodig of niet? Welke andere regels komen er eigenlijk bij kijken? En wat zijn de eisen vanuit ES-TRIN en ES-QIN? Hijsen en heffen zorgt al snel voor een vrachtlading aan vragen. In dit infoblad vatten we samen wat eigenaar en bemanning moeten weten over werken met autokranen en andere hijsmiddelen.

WET- EN REGELGEVING

1. ALGEMENE WET- EN REGELGEVING VOOR HIJS- EN HEFMIDDELEN (DE BELANGRIJKSTE)

1A. Hijs- en hefmiddelen

Het gebruik van hijs- en hefmiddelen is gebonden aan regels en voorschriften, want hijsen en heffen brengt risico's met zich mee. Vanuit de EU zijn er richtlijnen, die in Nederland in verschillende wetten verder zijn uitgewerkt.

1B. Machinerichtlijn

In de Europese Machinerichtlijn staan de minimale veiligheidseisen die aan producten worden gesteld. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de fabrikant, importeur of leverancier, die moet zorgen dat het product voldoet aan Europese regels en voorzien is van een CE-markering (sinds 1995). De Machinerichtlijn is in de Nederlandse wetgeving overgenomen in de Warenwet. De wetten zijn verder uitgewerkt in de Warenwetregeling Machines.

1C. Gebruiksaanwijzing

De gebruiksaanwijzing heeft door de komst van de Machinerichtlijn een nadrukkelijker functie gekregen. Fabrikanten moeten hierin het bedoelde gebruik omschrijven. De gebruiker dient de gebruiksaanwijzing op te volgen.

1D. Richtlijn Arbeidsmiddelen

De Europese Richtlijn Arbeidsmiddelen is bedoeld om de veiligheid en de gezondheidsbescherming op de werkplek te verbeteren. Arbeidsmiddelen zijn alle apparaten, machines, gereedschappen en installaties die op de arbeidsplaats worden gebruikt. Sinds eind 2002 moeten alle arbeidsmiddelen aan de richtlijn voldoen.

1E. Richtlijn Veiligheids- en gezondheidssignalering

De 'Richtlijn betreffende de minimumvoorschriften voor de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk' (92/58/EEG) stelt signalering verplicht om de veiligheid en gezondheid van werknemers te beschermen. Een signaal is bijvoorbeeld een bord, lichtsignaal, akoestisch signaal, mondelinge mededeling of hand- of armsein.

1F. Arbobesluit

In hoofdstuk 7 van het Arbobesluit 'Arbeidsmiddelen en Specifieke Werkzaamheden' zijn de belangrijkste regels en voorschriften voor hijs- en hefmiddelen opgenomen. Het betreft regels en voorschriften voor aanschaf, keuringen, veiligheidsvoorzieningen en gebruik van hijs- en hefmiddelen. In het Arbobesluit zijn de minimumvoorschriften uit de Europese Richtlijn Arbeidsmiddelen (1D) opgenomen.

1G. Arboregeling

In hoofdstuk 7 van de Arboregeling zijn nadere regels en voorschriften opgenomen voor persoonscertificatie van machinisten werkzaam op bouwplaatsen. Verder staan in hoofdstuk 8 van de Arboregeling de eisen uit de Richtlijn Veiligheids- en gezondheidssignalering (1E).

2. WET- EN REGELGEVING VOOR HIJS- EN HEFWERKTUIGEN OP SCHEPEN

Naast de algemene eisen aan het materieel, zijn er ook eisen specifiek voor gebruik aan boord van schepen.

2A. Arbobesluit

De Arbowetgeving maakt onderscheid tussen hijs- en hefwerktuigen die gebruikt worden voor het laden en lossen aan boord van schepen en overige hijs- en hefwerktuigen aan boord van schepen of aan de wal.

2B. ES-TRIN – Technische voorschriften voor binnenschepen

In hoofdstuk 14 'Veiligheid op de werkplek' onder artikel 14.12 'Kranen' zijn de veiligheidseisen opgenomen die ook worden gesteld aan autokranen. Deze eisen zeggen niets over de bedienaar van de kraan. Bovendien ontbreekt de definitie van een autokraan in de ES-TRIN.

Verder maakt de ES-TRIN onderscheid tussen kranen met een hijslast tot en met 2.000 en groter dan 2.000 kg. Boven de 2.000 kg moet de autokraan voldoen aan de eisen van de lidstaat waar het schip is geregistreerd. Voor Nederlandse schepen verwijst de ILT naar drie keuringsinstanties waar de aanvullende eisen bekend zijn en die hiervoor geaccrediteerd zijn: Aboma Inspections, Certifer HHC/DRS en TÜV Nederland. Zie www.nlarbeidsinspectie.nl/onderwerpen/certificatie-en-registratie/werkvelden-met-verplichte-certificatie-of-registratie.

3. ES-QIN – EUROPESE STANDAARD VOOR KWALIFICATIES IN DE BINNENVAART

De ES-QIN beschrijft de competenties (kennis en vaardigheden) die de bemanning aan boord moet hebben. Doel van deze standaard is de veiligheid in de scheepvaart te vergroten. Bovendien maken uniforme beroepskwalificaties in de hele EU het makkelijker om in een andere lidstaat te werken. Alles wat de bemanning moet weten en kunnen staat beschreven in zogeheten competentiestandaarden. Hoofdstuk 1 bevat de Competentiestandaarden voor het operationeel niveau en hoofdstuk 2 de Competentiestandaarden voor het leidinggevend niveau. Beide hoofdstukken bevatten competenties voor hijsen en heffen. Een lidstaat kan daarnaast aanvullende eisen stellen.

Competenties voor hijsen en heffen volgens ES-QIN

Hoofdstuk 1 Competentiestandaarden voor het operationeel niveau

2.2. De matroos moet in staat zijn de uitrusting van het vaartuig te gebruiken

DE MATROOS MOET IN STAAT ZIJN:

Kolom 1 Competentie	Kolom 2 Kennis en vaardigheden
2. Dekuitrustingen en hefinrichtingen te gebruiken	1. Kennis van uitrusting die aan dek van vaartuigen wordt gebruikt, zoals (koppel)lieren, luiken, hefinrichtingen, autokranen, leidingsystemen en blusslangen, enz.
	2. Vaardigheid om dekuitrusting en hefinrichtingen te benoemen en herkennen en het specifieke gebruik daarvan te verklaren.
	3. Vaardigheid om veilig om te gaan met dekuitrustingen en hefinrichtingen.

Hoofdstuk 2 Competentiestandaarden voor het leidinggevend niveau
0.7. Gezondheid, veiligheid en milieubescherming

DE SCHIPPER MOET IN STAAT ZIJN:

Kolom 1 Competentie	Kolom 2 Kennis en vaardigheden
1. Regels voor de veiligheid op het werk en preventie van ongevallen toe te passen	1. Kennis van veilige werkmethoden.
	2. Kennis van de aard van gevaren aan boord.
	3. Vaardigheid om risico's in verband met de gevaren aan boord te voorkomen.
	4. Kennis van de relevante werkinstructies op het gebied van gezondheid en veiligheid bij activiteiten aan boord.
	5. Kennis van de toepasselijke voorschriften inzake veilige en duurzame werkomstandigheden.
	6. Vaardigheid om activiteiten te voorkomen die gevaar kunnen opleveren voor het personeel of het vaartuig, zoals: • heffen van lasten (handmatig en mechanisch).

De Standaarden en Toelichting zijn te downloaden via www.cesni.eu/nl/standaarden-en-toelichtingen/

VEELGESTELDE VRAGEN

Is een hijsbewijs verplicht?

In de basis is het hijsbewijs niet verplicht, maar:

- Bij sommige hijsmiddelen staat in de machinerichtlijn, de gebruikershandleiding of het CE-certificaat van de fabrikant dat alleen bevoegde personen met een hijsbewijs het hijsmiddel mogen gebruiken.
- Werkgevers moeten ervoor zorgen dat medewerkers zijn opgeleid om veilig met hijswerktuigen te kunnen werken. Bij controle en zeker bij een ongeval moet de werkgever dit kunnen bewijzen. Een hijsbewijs toont aan dat de medewerker over de juiste basiskennis beschikt.

Hoe toon je als werkgever je zorgplicht aan?

Vanuit goed werkgeverschap en de Arbowetgeving moet een werkgever een RI&E (risico-inventarisatie en -evaluatie) hebben.

De werkgever moet ervoor zorgen dat de medewerker deskundig is en het hijsmiddel gebruikt volgens de gebruiksaanwijzing. De risico's zijn geïnventariseerd met een RI&E (bedrijfsgericht) of een specifieke RI&E voor het uit te voeren werk, vaak aangeduid als een taak- risicoanalyse (TRA). Dit is de basis om de medewerker op te leiden en te instrueren, dat kan maatwerk zijn.

Is de last standaard meeverzekerd?

De last zelf is niet standaard meeverzekerd. Bij autokranen is de aansprakelijkheid meeverzekerd op de P&I van de cascopolis. Om de last te verzekeren kan EOC Verzekeringsadvies maatwerk leveren. Bel 088 6699450 of mail naar eva@eoc.nl voor meer informatie of een vrijblijvend advies.

ENKELE TIPS

- Overweeg om werknemers een cursus aan te bieden om een hijsbewijs te halen, ongeacht de bedrijfslast.
- Geef instructies over het bedienen van de autokraan en de bijkomende risico's en leg deze instructies vast in een boordprotocol.
- Download de Safety Flash Hijswerkzaamheden van het PZI en gebruik deze bij training van de bemanning: <https://library.platformzeroincidents.com/wp-content/uploads/2023/08/SF23-85-Hijswerkzaamheden-NL.pdf>
- Evalueer periodiek de risico's van het bedienen van de autokraan.
- Gebruik de autokraan uitsluitend voor het hijsen van zaken waarvoor deze is ontworpen.
- Hijs nooit een grotere last dan waarvoor de kraan is ontworpen.
- Maak gebruik van geschikte hijsmiddelen.
- Vraag de medewerking van een collega die aanwijzingen kan geven als de autokraan geen afstandsbediening heeft.
- Controleer maandelijks de hijsmiddelen.
- Als je het als werkgever lastig vindt om een RI&E op te maken, schakel dan een deskundig bedrijf in. Laat de RI&E ook omzetten in een werkinstructie en training voor de bemanning.
- Besteed ook de jaarlijkse autokraankeuringen uit aan een 'erkend deskundig bedrijf' zoals bij de 10-jaarlijkse keuring. In de basis mag je als deskundige je eigen autokraan keuren. Hierbij moet je je wel realiseren dat wanneer het fout gaat, de kans groot is dat je zal moeten onderbouwen waarom je zelf deskundig bent.
- Download de 'checklist jaarlijkse inspectie autokraan' op de website van binnenvaartkennis.nl en archiveer de uitgevoerde inspecties: www.binnenvaartkennis.nl/2023/08/estrin-14-12-kranen/